

COL·LECTIU PER A UN NOU MODEL ENERGÈTIC I SOCIAL SOSTENIBLE
 www.cmes.cat / @CMESenergia - mail: cmes2012@gmail.com

TRANSICIÓ ENERGÈTICA I TERRITORI

1ª JORNADA - BOSCOS - 7 OCTUBRE 2019

Hem endegat la primera jornada d'un cicle que hem anomenat TRANSICIÓ ENERGÈTICA I TERRITORI i que te per objectiu tractar de fer compatibles, a Catalunya, les necessitats de territori per el desplegament progressiu dels sistemes de captació d'energia, a partir de les fonts renovables, adaptat als diferents potencials, necessitats i usos de cada espai.

Al llarg d'aquest cicle de jornades tractarem de posar el focus sobre espais urbanitzats, infraestructures, espais rústics i també vers els criteris de prioritat d'espais per usos energètics, i per tant també de legislació i de governança.

És evident que la quantitat de territori que un model necessitarà ocupar dependrà bàsicament de:

- Quanta energia necessitem emprar.
- Quina utilització horària en vulguem fer.
- I dels índex d'aprofitament energètic dels sistemes tecnològics de captació.

Però si més no i per tal de situar un ordre de magnitud, diferents estudis, publicacions i treballs del col·lectiu, ens porten a la conclusió de que a Catalunya un sistema energètic 100% fonts renovables podria estar al voltant d'unes necessitats de l'ordre de 78.000 GWh anuals, amb uns requeriments d'ocupació de territori al voltant de les 64.000 ha. És a dir aproximadament un 2% de l'extensió de Catalunya.

En aquest sentit però caldrà fer distinció i una classificació prèvia dels espais disponibles en funció dels seus potencials, però també dels seus usos compatibles amb la captació d'energia.

La primera i prioritària ocupació d'espais hauria de correspondre a les necessitats d'energia per els usos propis (individuals o d'una comunitat), aquesta modalitat que popularment anomenem autoconsum.

Les captacions d'energia per a usos propis han de comportar l'aprofitament de patis i teulats d'edificis d'habitatges, industries i espais comercials, i per tant no representen ocupació en si de nous espais de territori.

En segon lloc caldria situar la captació d'energia en les proximitat dels nuclis urbanitzats, a aportar sobre les xarxes elèctriques de distribució (les mes properes) i que pot suposar unes necessitats al voltant de les 25.000 ha.

Però d'aquestes, cal considerar que :

8.000ha podrien correspondre a cobertes d'aparcaments, edificis públics, instal·lacions de lleure, polígons industrials i parcel·les lliures ja urbanitzades.

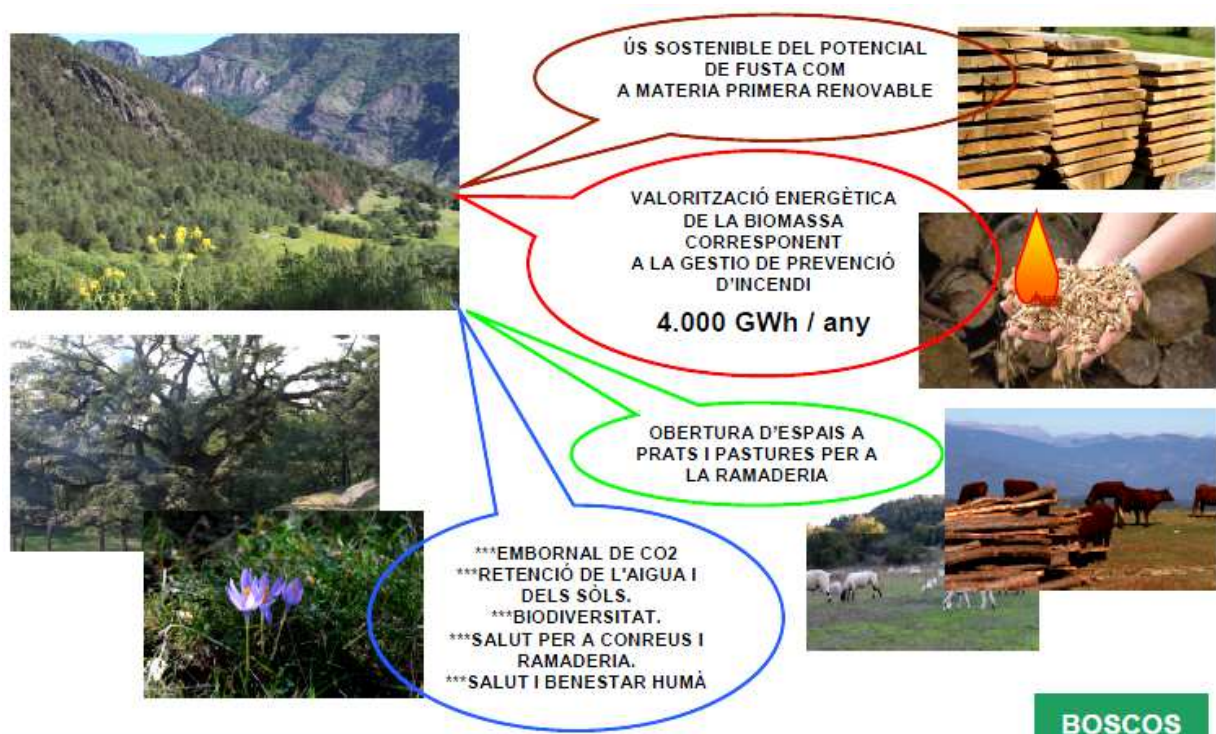
Mentre que 17.000ha podrien perfectament compartir espais d'infraestructures existents com ara estacions, terminals, línies de ferrocarril, autovies, autopistes, pedreres, abocadors, cementiris, canals i embassaments artificials d'aigua etc.

És a dir sense necessitat d'ocupar nou territori rústic.

Quant a la resta d'instal·lacions de captació massiva d'energia, a aportar sobre els grans sistemes elèctrics de recepció i transport, necessitarà de l'ordre de 39.000 ha, aquest cop d'ocupació de terrenys rústics.

És a dir que si som capaços de fer una ocupació ordenada i un bon ús dels espais, les necessitats de territori no urbanitzat ni ocupat per infraestructures podria estar al voltant d'un moderat 1,2% a 1,3 % del territori.

Una ocupació que desitjablement s'hauria de fer de forma totalment distribuïda, i en funció d'una selecció amb prioritat a les superfícies de menys potencial agrari, forestal i ramader. I sota la necessària compatibilitat i cura per a la conservació de la Biodiversitat, els recursos naturals, el paisatge i desitjablement obert a la participació també econòmica de les societats residents en cada indret.

Aquesta primera jornada l'hem volgut dedicar al paper dels boscos dins d'aquesta transició energètica.

De fet els boscos, suporten ja actualment una càrrega important de captacions eòliques, que superen ja els 1.000 MW de potència instal·lada, especialment en la Catalunya central.

Però els potencials moderats d'hores efectives de vent i els possibles espais encara disponibles fan pensar en un possible aprofitament pendent de l'ordre d'un 40% de la potencia actual. Que evidentment caldrà vetllar per corregir errades, i desitjablement obrir-los a la participació social i/o règims cooperatius de cada indret i compatibilitzar amb la pròpia i necessària gestió també de la prevenció dels incendis.

Quant a la resta del potencial eòlic de Catalunya, aquest queda molt centrat en l'aprofitament dels corrents eòlics dels Parcs Naturals del Massís dels Ports, al Sud (el Mestral) i del Cap de Creus, al Nord (La Tramuntana).

Un espais però que disposen de les seves pròpies normatives de gestió territorial i on caldrà considerar seriosament que el seu màxim potencial es troba a mar obert.

En aquest sentit, la tecnologia eòlica sobre el mar es troba en fases finals de desenvolupament econòmic viable i per tant sembla que seria prudent considerar aquesta opció abans de decidir noves ocupacions sobre aquests indrets.

Però el potencial energètic més important en el sí dels boscos de Catalunya és l'aprofitament tèrmic de la **Biomassa forestal**.

UN POTENCIAL QUE, EN EL MEU PARER, HAURIA DE CORRESPONDRE SIMPLEMENT A LA GESTIÓ INELUDIBLE DE LA NECESSÀRIA PREVENCIÓ DELS INCENDIS I L'APROFITAMENT DE LES RESTES DE L'EXTRACCIÓ SOSTENIBLE DE LA FUSTA COM A MATÈRIA PRIMERA.

Un potencial que diversos estudis situen al voltant de 1 milió de tn anuals, amb un potencial energètic entre 3.500 i 4.000 GWh any. Fins i tot una mica per sobre dels 2800 a 3000 GWh/any dels potencials eòlics.

Els boscos però són també una font immensa de recursos, tant o més importants que els energètics.

Són una font d'obtenció de fusta i aïllaments tèrmics com a font renovable de matèries primeres.

Són també un recurs d'espais de prats i pastures per a la ramaderia.

Dos recursos totalment en alça dins els nous models de futur de producció en km.Zero i de les economies circulars.

Però són també un habitat per a la Biodiversitat, embornal de CO2 i un element important de retenció de l'aigua i del sòls.

Sembla doncs que disposem de tots aquests potencials :

- Fusta com a matèria primera renovable.
- Biomassa com a font energètica renovable.
- Habitats per a la ramaderia.

És a dir :

POSSIBILITATS D'ATREURE I ASSEGURAR ECONOMIES PRODUCTIVES, I PER TANT, LLOCS DE TREBALL I VERTEBRACIÓ HUMANA I ECONÒMICA DEL TERRITORI

Però també **Hàbitats per a la Biodiversitat**, i per tant :

POTENCIALS PER A LA BIOMEDICINA I LA MEDECINA NATURAL, FONTS DE SALUT PELS CONREUS I TAMBÉ POTENCIALS PER A LA SALUT PSÍQUICA HUMANA.

En aquest sentit cal esmentar que en aquesta mateixa data s'inicià a Girona el Tercer Congrés Internacional de Boscos i Salut com a ressò de la realitat d'aquest potencial.

Però els Boscos són també **potencials Mediambientals**.

CAPACITAT DE RETENCIÓ DE L'AIGUA I ELS SÓLS I CAPACITAT EMBORNAL PEL CO2 I LA DEPURACIÓ DE L'AIRE

Alhora, ens trobem en un moment de la nostra evolució en que urgeix la Transició a un model energètic 100% fonts renovables.

I no sol per motius d'exhauriment dels combustibles fòssils, que també, sinó per que la seva combustió està provocant un desequilibri del regim termodinàmic de l'atmosfera que s'està traduint en un desgavell climàtic que amenaça el futur de la vida i per tant també la del propi bosc tal com ha estat fins avui.

Un canvi climàtic que agreuja, entre d'altres, el risc forestal d'incendi i per tant justifica encara amb més urgència, si hi cap, la gestió de prevenció.

I en la base d'aquesta prevenció està la necessària gestió de la Biomassa forestal.

Una gestió però que, a parer meu, cal dur conceptualment a terme des de l'ètica base de la prevenció i l'aprofitament de les restes de la gestió sostenible de la fusta i no sol des de la unilateral valorització energètica del bosc com a pur negoci.

L'extracció de la biomassa ha de correspondre a la gestió de prevenció, per que és una necessitat d'interès general i com a tal justifica també perfectament estar acompanyada de diner públic que, en tot cas, pugui complementar econòmicament la seva posterior valorització energètica com a combustible.

Un combustible que alhora resulta també importantíssim i d'interès general, atès que a més d'assegurar llocs de treball, pot assegurar un preu contingut i estable per garantir la continuïtat i apropar als punts d'extracció, aquelles economies productives on el preu de l'energia tèrmica per la calefacció, preparació d'aigua calenta, vapor o altres fluïts tèrmics, resulti cabdal per assegurar la seva competitivitat en front de l'alça constant del preu dels combustibles fòssils.

Alhora que rebaixar la petjada contaminant dels seus productes, com a valor de mercat en alça, i assegurar una continuïtat estable per a les iniciatives empresarials d'extracció i gestió de la biomassa com a combustible.

Per tant ens cal obrir una reflexió important:

SI DISPOSEM DELS RECURSOS, TENIM LA NECESSITAT INELUDIBLE D'UTILITZAR-LOS I PODEM I SABEM FER-HO DE FORMA SOSTENIBLE.

QUE ENS MANCA DONCS PER APROFITAR TOTS AQUESTS POTENCIALS ARREU I AMB FORÇA ?

?????

CONEIXEMENTS?.....COMPREENSIÓ?.....CONVICCIÓ?.....DECISSIÓ?

ENS HEM ACOMODAT I HEM PERDUT LA VOLUNTAT DE CANVI?

ENS MANCA ASSUMIR L'INTERÈS GENERAL DE TOTS AQUESTS POTENCIALS I QUE CAP D'ELLS TÉ PERQUÉ EXCLORE ELS ALTRES ?

ENS MANCA UN PROJECTE GLOBAL AMB VISIÓ DE PAIS?

ENS MANCA GOVERNANÇA?.....MANCA CONSENS?

Avui els moviments socials mundials reclamen el canvi de model energètic i la fi de l'ús insostenible dels recursos finits del planeta, i les societats més capdavanteres i fins i tot moltes d'emergents estan aplicant accions de canvi amb decisió.

Mentre, en la nostra societat i des del col·lectiu CMES, copsem voluntat social de canvi però alhora dificultat i/o relaxació quan a passar a l'acció, mentre i paral·lelament les administracions s'adhereixen i proclamen missatges d'emergència climàtica

QUE ENS ESTÀ PASSANT?

I per tractar d'obrir horitzons hem comptat, en aquesta jornada, amb l'ajut, opinions i experiències de quatre convidats clau.

L'opinió científica del Doctor en ciències ambientals Martí Boada, ben conegut de tots per la seva trajectòria professional i la seva pedagogia.

La visió i experiències de Joan Rovira, Ingeniero de Montes, Secretari General del Consorci Forestal (una entitat que agrupa de l'ordre de 1.500 associats) i Gerent d'una Cooperativa de Serveis Forestals.

Les experiències aportades per Marc Cortina, Graduat en Ciències Mediambientals i Gerent del Clúster de Biomassa de Catalunya.

I les experiències en la incorporació dels criteris i accions de conservació dels valors naturals, de la mà de Pere Josep Jimenez, Enginyer, Vicepresident de la Xarxa per a la Conservació de la Natura (entitat que agrupa de l'ordre de 170 entitats que treballen per fer compatibles les activitats humanes amb la conservació dels valors naturals), Director Tècnic del Grup Natura Freixes i Director de la Reserva Natural de Seves i Meandre de Flix a les terres de l'Ebre.

Hem tingut espai per escoltar les seves ponències i també per recavar, demanar i contrastar opinions en l'espai final de debat.

I d'aquesta primera jornada he pogut extreure unes primeres conclusions a mode de diagnosi de situació i quins serien els principals esculls per incidir sobre una gestió integral de tots els potencials del bosc com a ecosistema viu imprescindible també per a la nostra pròpia vida.

PRIMERES CONCLUSIONS DE DIAGNOSI .

- Els potencials són de sobres coneguts.
- L'avaluació del potencial energètic de la Biomassa coincideix amb les meves previsions al voltant dels 4.000 GWh anuals, és a dir un gens menyspreable 5% de les necessitats energètiques de Catalunya.
- Manca assumir, tant per part dels propietaris com del sí social, el grau d'interès general de tots aquests potencials i que l'ús de cap d'ells ha d'excloure, anular o sacrificar a cap dels altres.
- No existeix una planificació d'usos dels potencials del bosc amb visió global de país.
- Es fan decrets d'ajuts econòmics del programa FEDER als espais naturals protegits, molts d'ells sota tutela pública, però resta sense valorar la gestió econòmica de l'extracció de biomassa com a prevenció dels incendis.
- Tenim una classificació clara dels espais naturals protegits, mentre no assumim que tots els boscos són espais naturals que necessiten protecció a través d'una gestió sostenible dels seus potencials.
- No hem aconseguit fer convergir la gestió de protecció amb la gestió econòmica dels potencials de cada indret de cada bosc.
- No s'incentiva l'ús social de la fusta i els aïllaments tèrmics forestals de km.zero com a matèries primeres renovables.
- El fet de tenir dividides les competències de tots aquests potencials en dues Conselleries (Territori i Agricultura i Ramaderia) i una tercera de Salut recentment afegida, no ajuda a la necessària visió global de la gestió.

PRIMERES PROPOSTES D'ACCIÓ.

La diagnosi, a parer meu, marca un resultat fruit d'un cúmul d'accions desordenades, sense projecte marc, que ha portat a una situació on cada actor o propietari cerca una possible sortida, ja sigui a través de no fer res, fer al que es pugui en cada moment, salvar el cost econòmic en mercats de baix preu i acumular desavinences i recels que podem resumir en l'expressió :

"cada cop que vaig a l'administració a intentar solucionar un problema en surto amb quatre d'afegits"

una frase que a ben segur no podem ni hem de generalitzar, però que si més no sembla d'assentiment estes entre els propietaris forestals.

Per tant cal desembolicar aquest embull.

I a criteri meu la solució serà impossible d'iniciar a partir dels òrgans superiors de governança atès no tant sols a la divisió de competències, sinó també de la manca del sentit o visió empresarial que cal aportar a l'hora de plantejar un projecte d'aprofitament sostenible de tots aquests potencials.

Un cop més caldrà encarar l'objectiu final del macro des de les accions del micro.

I una proposta per iniciar un procés d'èxit podria consistir en :

- o Avançar projectes i propostes amb visió global de la gestió i aprofitament sostenible de tots els potencials de cada espai forestal, com iniciativa de cada propietari en estreta col·laboració amb les entitats de conservació de la natura, serveis d'extinció d'incendis i els ens municipals propers.
- o I com a segon pas, ajuntar propostes a nivell comarcal per tal de demanar la implicació pública en la ordenació legal de las gestions i la necessària canalització d'ajuts econòmics, especialment en concepte de prevenció d'incendi.

Propostes que, sens dubte, caldria ser debatudes, matisades i enriquides possiblement a traves de la formació de plataformes territorials de diàleg entre quatre vectors clau.

Unes plataformes locals de diàleg entre propietaris, entitats de conservació, serveis d'extinció i prevenció d'incendis i ens municipals, com a vectors clau del coneixement de cada tipus de bosc i els seus potencials, de com procedir al seu aprofitament sostenible, de com potenciar la prevenció d'incendi i de l'interès d'aquests potencials com a factor de resiliència de la població, de desenvolupament de noves economies productives locals i per tant de llocs de treball i transversalització de la riquesa en cada municipi i contrada.

Aprofitant l'oferiment del President del col·lectiu CMES, Carles Riba, en la clausura de la jornada, restem a disposició, si escau, per ajudar a configurar aquestes primeres plataformes de diàleg que, a parer meu, tindrien que venir impulsades des de l'iniciativa de propietaris i entitats de conservació més propers en cada territori.

Eduard Furró Estany
15 d'octubre de 2019.